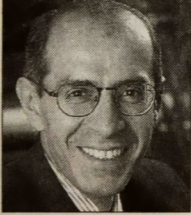

İki ateş arasında

HASAN BÜLENT KAHRAMAN

Türk basını başlangıçtan beri elitizm ve popülizm arasında sıkışmıştır. Bu, Ahmet Mithat Efendi döneminde de Murat Belge'nin bir zamanlar çok ilgi uyandıran tanımıyla, 'herkesin sosyalist Ahmet Mithat Efendi olduğu' dönemde de böyledir.

Kuşkusuz, basındaki öncelik 'bilen özne' olarak kabul edilen aydındadır. Bu, aslında modernitenin Aydınlanma dönemiyle ortaya çıkardığı bir durumdur. Aydın, gerçeğin ve doğrunun kendisinde saklı bulunduğu kişidir. O, düşünerek bunları saptayacak, toplumun önüne bir doğrultu olarak koyacaktır. Kitle, ona uymakla ve onun doğrusunu yaşama geçirmekle yükümlüdür. Ne var ki, bunu yaparken halk gerçeği göz ardı edilmemelidir. Halk da, yanlış yapmayan, daima sezgi ve içgüdüleriyle doğruyu bulan olgudur. Dolayısıyla, aydın, seçkinciliği ile halkçılığı arasında bir noktada sıkışıp kalacak, bunun ıstırabı Türk yenileşme hareketinin yüz elli yıllık tarihini

oluşturacaktır. Felatun Bey'le Râkım Efendi'den başlayan, Yaban'da konaklayan ve bütün Cumhuriyet boyunca süren 'yeni' Türk edebiyatı bu sancının bir iç hesaplaşmasıdır.

Bugün, bu durumun ortaya çıkardığı iki temel sorunsaldan söz edilebilir. Bunların ilki elbette ciddi bir şizofrenidir. Basın bu gerilim ve çelişki nedeniyle yönünü saptamakta daima zorlanmıştır. Bir yanda belli bir düşünce birikiminin yansıtıldığı, doğası gereği de daha seçkinci olan bir yaklaşım söz konusudur. Öte yanda ise bunu dengeleyecek, doğrudan 'halk'a seslenen ve gündeliğin tekrarını öngören bir yaklaşım yer almaktadır. Gündeliğin tekrarı halkın içinde bulunulduğu izlenimini verirken eşzamanlı olarak halka ne yapması, nasıl davranması gerektiğini de duyumsatmaktadır. Daha önceki dönemlerde nispeten seçkinler lehine çözülmüş olan bu durum popüler kültürün gitgide ağırlık kazanmasıyla halk lehine bir görüntüye ulaşmıştır. Bu gelişmenin sonucu da hiç kuşkusuz manşet 'gevşekliğiyle' yorum ciddiyeti arasındaki görünmez zıtlaşmadır. Bir gazetenin 'denge'leri kollaması ve her kesimden birkaç kişiyi istihdam etmesi ise en basit çözümdür.

İşin öteki boyutu ise çok daha ciddi ve önemlidir. Çünkü, bir etik tavra, benim daha ziyade tercih ettiğim bir deyişle 'duruş'a denk düşmektedir. Acaba, 'bilen özne' olmak, gerçeğin kendisinde saklı bulunduğu kimse olmak başkasına ders verme hakkını kişiye ne kadar sağlamaktadır? Türk basını başlangıcından bu yana henüz bu sorunun yanıtını vermiş değildir. Bunun nedeni sanıldığına tersine 'nesnel' olmakla ilgili değildir. 'Öznel' olmanın vazgeçilmezliğini bilememekle ilgilidir. Türk basınında gerçeği 'vurgulayanlar' her defasında bir nesnelliği, doğruluğu tartışılmaz bir bilgiyi söz konusu ettikleri izlenimini vermeye çalışırlardır. Yanlış olan da odur. Çünkü, o belli bir hiyerarşiyi ve elbette belli bir dışlayıcılığı öngerektirir. Üstelik öne çıkarılan doğru aslında ortak kabuldür. Oysa belli bir bireyliğe dayalı belli bir özneliğin tanımlanması doğrunun çoğulluğunun da kabulüdür ve o malum sancının dindirilebileceği tek noktadır. Kısacası, kamuoyu oluşturmayı görev edinmiş Türk basın tarihi birey ve öznellik oluşturmayı henüz ne öğrenmiş ne de uygulayabilmiştir. Kaldı ki, gizli ya da açık şizofreninin yaşanmayacağı bir alan varsa o da tanımlı bir bireyliklerdir.